

Gépelemek mechatronikai mérnököknek

Vári Gergő (MQHJ0H)

2025. október 1.

Karimás csőkötés tervezése

1. ábra: Összeállított modell

1. Házi feladat

Név: Vári Gergő.....

Neptun kód: MQHJ0H.....

Gyakorlatvezető: Szabó Gyula.....

1. A feladat bevezetése

A megadott adatokkal tervezzon egy csővéget vakkarimával lezáró csavarkötést és szilárdságilag ellenőrizze az elemeket.

2. A feladat értékelése

Az elérhető maximális pontszám 15 pont.

3. Adatok

A belső üzemi nyomás, p_i :15..... bar.

A cső névleges átmérője, DN :80..... mm.

A vezeték folyadékot szállít.

4. A feladat részletezése

- Vázolja fel méretarányosan a konstrukció előtervét!
- Számítsa ki a vakkarima minimálisan szükséges vastagságát, majd válasszon szabványos méretű lemezvastagságot!
- Válasszon megfelelő méretű lapos tömítést és számítsa ki a minimálisan szükséges tömítő erőt!
- Számítsa ki az üzemi nyomásból a csavarra jutó terhelést!
- Egy reális biztonsági tényező felvételével határozza meg a csavar előfeszítését és számítsa ki a szükséges meghúzási nyomatékot!
- Határozza meg a csavarban ébredő egyenértékű feszültséget és válassza ki a csavar megfelelő anyagát!
- Készítse el a kötés összeállítási rajzát! Jelölje rajta a főbb méreteket!

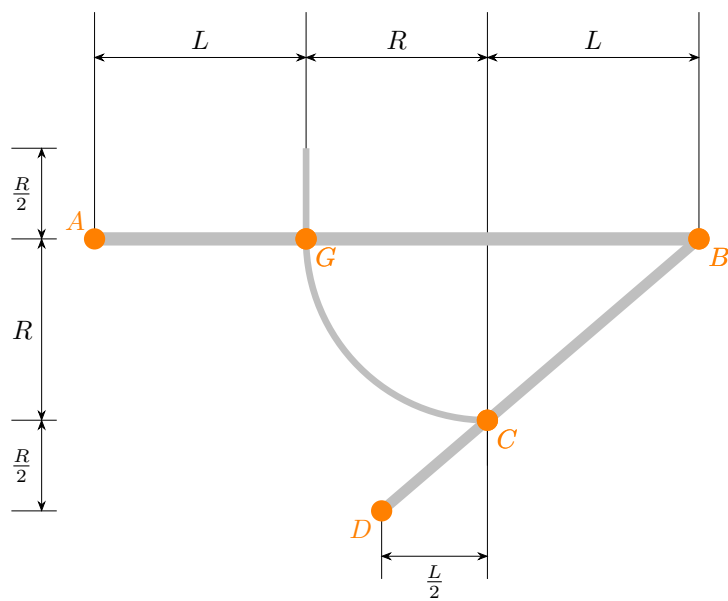
Beadási határidő: a hallgatói tájékoztatóban leírtaknak megfelelően

A feladat beadásával kijelentem, hogy ezt a feladatot meg nem engedett segítség nélkül, saját magam készítettem, és abban csak a megadott forrásokat használtam fel. Minden olyan részt, amelyet szó szerint idéztem, vagy azonos tartalommal, de átfogalmazva más tartalomból átvettem, egyértelműen, a forrás megadásával jelöltem. Ennek megszegése a TVSZ 135§ értelmében kerül szankcionálásra!

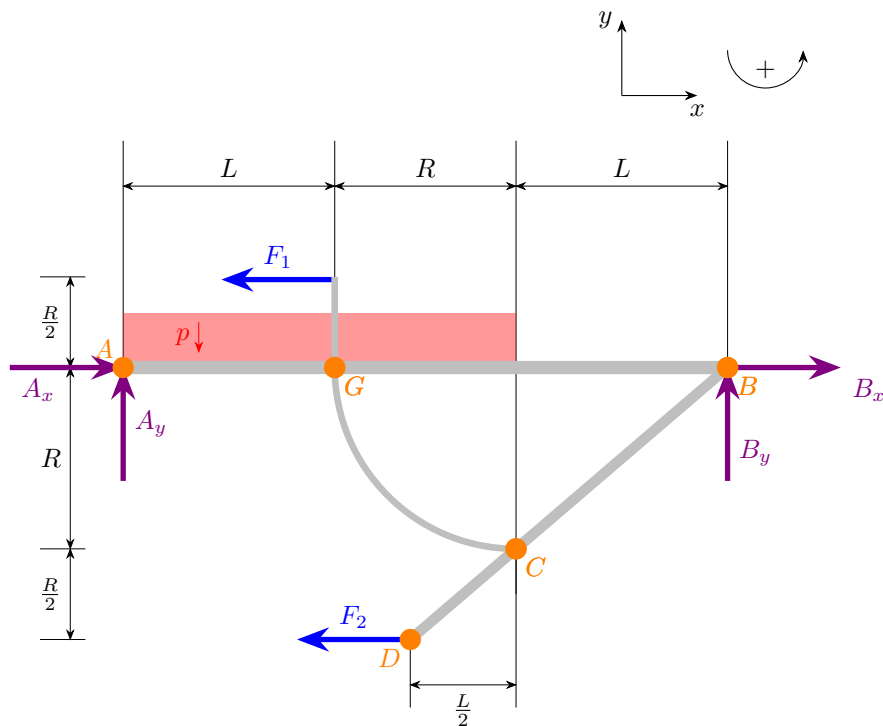
Tartalomjegyzék

1	Reakció komponensek	1
1.1	Egyensúlyi képletek	2
2	Csuklók és rudak	3
2.1	1-es rúd	3
2.1.1	Egyensúlyi képletek	3
2.2	2-es rúd	4
2.2.1	Egyensúlyi képletek	4
2.3	3-as rúd	5
2.3.1	Egyensúlyi képletek	5
2.4	B pont	6
2.4.1	Egyensúlyi képletek	6
2.5	Összegzés	6
3	1-es rúd igénybevételei	7
3.1	Függvények	7
3.2	Ábrázolás	8
4	Méretezés	9
4.1	Veszélyes keresztmetszet	9
4.2	Keresztmetszeti tényező	9
5	Helyettesítés U-szelvénnel	9
6	U-szelvény ellenőrzése normálerő hatására	9
6.1	Ellenőrzés	9
6.2	Normálerő ábrázolása	10
7	Nyírásból adódó csúsztató feszültség	11
7.1	Függvény	11
7.1.1	Kettébontás	11
7.2	Ábrázolás	12
8	2-es rúd igénybevételei	13
8.1	Függvények	13
8.2	Normálfeszültség ábrázolása	14
8.3	Maximális normálfeszültség	14
9	3-as rúd hajlítása	15
9.1	Zérus és y_3 tengely szöge	15
9.2	Maximális normálfeszültség	15

1 Reakció komponensek

2. ábra: Léptékhelyes ábra

3. ábra: SZTÁ

1.1 Egyensúlyi képletek

$$\sum F_x := 0 = A_x - F_1 - F_2$$

$$\sum F_y := 0 = A_y + B_y - p(L + R)$$

$$\sum M^A := 0 = B_y(2L + R) + F_1 \frac{R}{2} - F_2 \left(R + \frac{R}{2} \right) - p \frac{(L + R)^2}{2}$$

$$A_x = F_1 + F_2 = 6 \text{ [kN]}$$

$$B_y = F_2 \left(R + \frac{R}{2} \right) - F_1 \frac{R}{2} + p \frac{(L + R)^2}{2} = 1.85 \text{ [kN]}$$

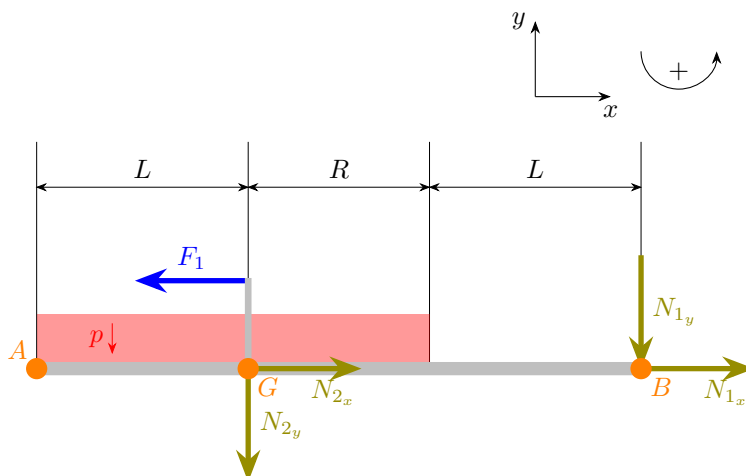
$$A_y = p(L + R) - B_y = 1.074 \text{ [kN]}$$

$$|\mathbf{A}| = 6.1 \text{ [kN]}$$

$$|\mathbf{B}| = 1.85 \text{ [kN]}$$

2 Csuklók és rudak

2.1 1-es rúd

4. ábra: SZTÁ

2.1.1 Egyensúlyi képletek

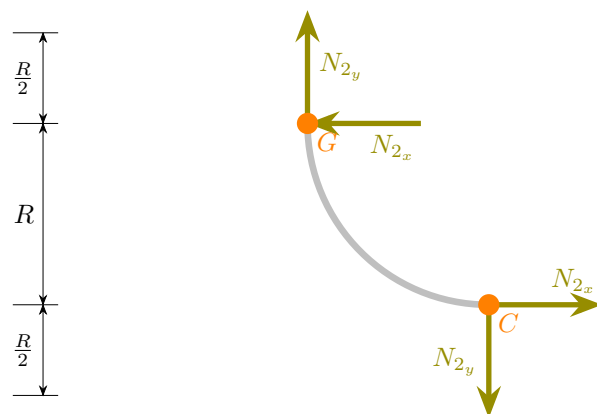
$$\sum F_x := 0 = A_x - F_1 + N_{2x} + N_{1x}$$

$$\sum F_y := 0 = A_y - p(L + R) - N_{2y} - N_{1y}$$

$$\sum M^B := 0 = N_{2y}(L + R) + F_1 \frac{R}{2} + p(L + R) \left(L + \frac{L + R}{2} \right) - A_y(2L + R)$$

$$N_{2y} = \frac{A_y 2L + R - F_1 \frac{R}{2} - p(L + R) \left(L + \frac{L + R}{2} \right)}{L + R} = -2.0775 \text{ [kN]}$$

2.2 2-es rúd

5. ábra: SZTÁ

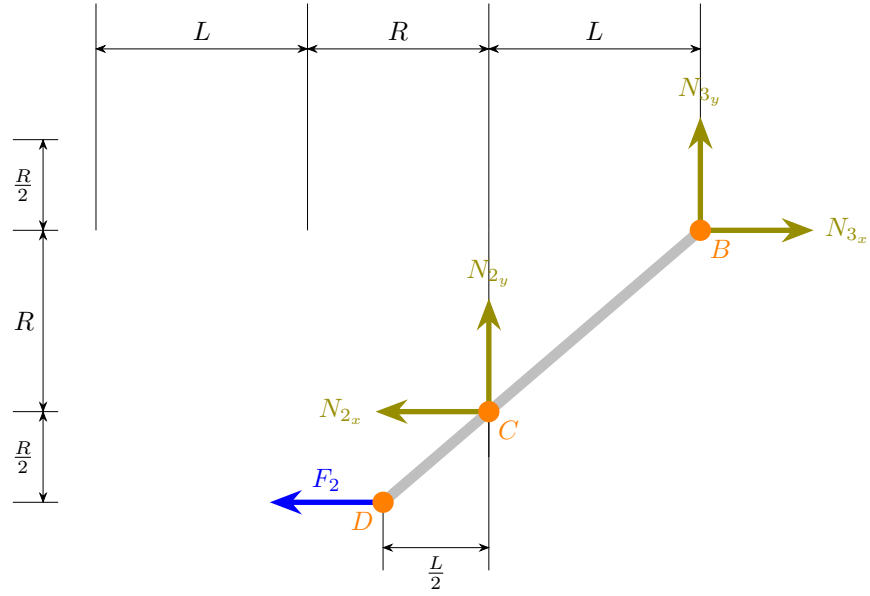
2.2.1 Egyensúlyi képletek

$$\sum F_x := 0 = -N_{2_x} + N_{2_x}$$

$$\sum F_y := 0 = -N_{2_y} + N_{2_y}$$

$$\sum M := 0 = 0$$

2.3 3-as rúd

6. ábra: SZTÁ

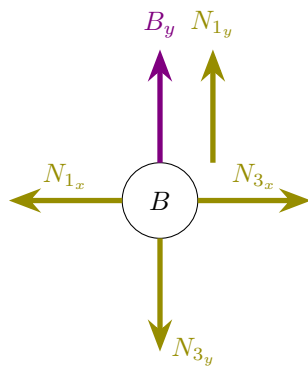
2.3.1 Egyensúlyi képletek

$$\sum F_x := 0 = -F_2 + N_{3x} - N_{2x}$$

$$\sum F_y := 0 = N_{2y} + N_{3y}$$

$$\sum M^C := 0 = -F_2 \frac{R}{2} - N_{3x}(R) + N_{3y}(L)$$

2.4 B pont

7. ábra: SZTÁ

2.4.1 Egyensúlyi képletek

$$\sum F_x := 0 = -N_{1_x} + N_{3_x}$$

$$\sum F_y := 0 = N_{1_y} + B_y - N_{3_y}$$

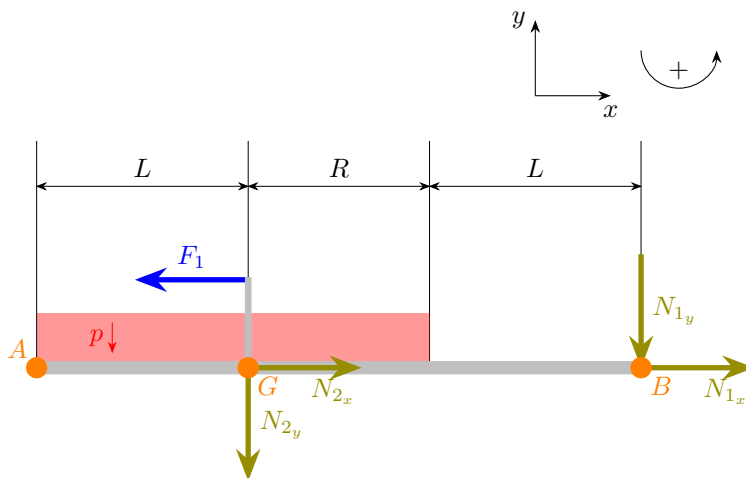
2.5 Összegzés

$$N_1 = \begin{bmatrix} 0.92375 \\ 0.2265 \end{bmatrix} \text{ [kN]}$$

$$N_2 = \begin{bmatrix} -2.0775 \\ -2.0775 \end{bmatrix} \text{ [kN]}$$

$$N_3 = \begin{bmatrix} 0.92375 \\ 2.0775 \end{bmatrix} \text{ [kN]}$$

3 1-es rúd igénybevételei

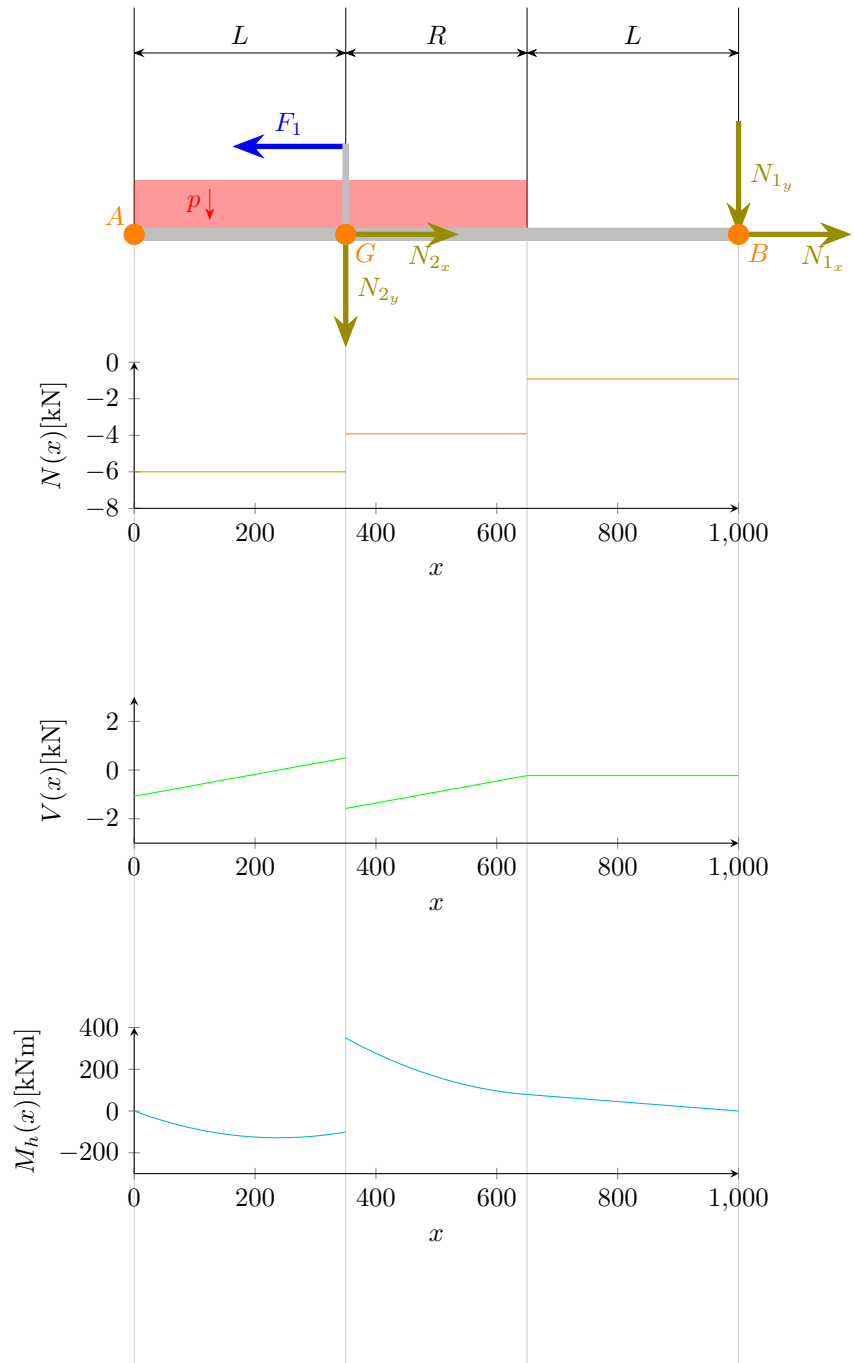

8. ábra: SZTÁ

3.1 Függvények

x	$0 < x < L$	$L < x < L + R$	$L + R < x < 2L + R$
N	$-A_x$	$-A_x - N_{2x} + F_1$	$-A_x - N_{2x} + F_1$
V	$-A_y + px$	$px - A_y + N_{2y}$	$p(L + R) - A_y + N_{2y}$
M_h	$-A_y x + p \frac{x^2}{2}$	$-A_y x + p \frac{x^2}{2} + N_{2y}(x - L) + F_1 \frac{R}{2}$	$-A_y x + p(L + R) \left(L - \frac{L+R}{2} \right) + N_{2y}(x - L) + F_1 \frac{R}{2}$

3.2 Ábrázolás

4 Méretezés

4.1 Veszélyes keresztmetszet

Ugyan $V(x)$ nem metszi az x tengelyt és ezért $M_h(x)$ maximuma nem triviális de ez rajzolás után könnyen megállapítható.

$$M_{h_{\max}} = M_h(L) = 0.35 \text{ [kNm]}$$

4.2 Keresztmetszeti tényező

$$\left| \frac{M_h}{K_x} \right| = \sigma$$
$$K_{x_{\min}} = \frac{M_{h_{\max}}}{\sigma_{\text{meg}}} = 3.5 \text{ [cm}^3\text{]}$$

Tiszta hajlításra méretezve a keresztmetszetet:

$$\sigma = \frac{M_{h_{\max}}}{I_x} y$$
$$e = \frac{b}{2}$$

$$K_{x_{\min}} = \frac{I_x}{e} = \frac{65}{243} b^3$$
$$b = 23.66 \approx 24 \text{ [mm]}$$

5 Helyettesítés U-szelvénnnyel

Egyszerűen megtalálható az adott táblázatban.

166

6 U-szelvény ellenőrzése normálerő hatására

6.1 Ellenőrzés

$$N(L) = -6 \text{ [kN]}$$

$$\sigma = \frac{N}{A} + \frac{M_h}{I_x} y$$

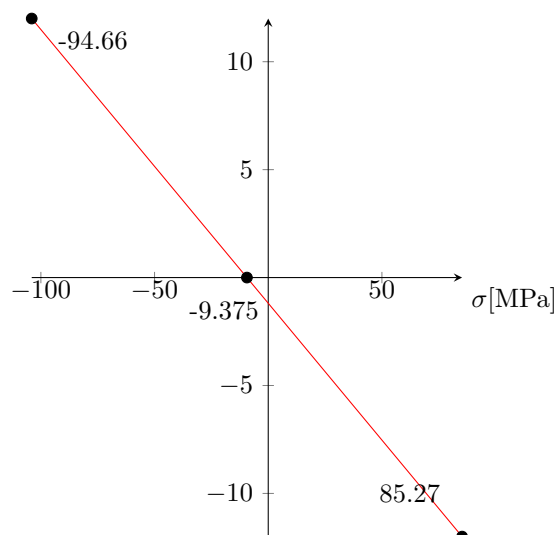
$$A = 2b \cdot b - f \cdot b = \frac{10}{9} b^2$$

$$I_x = \frac{65}{486} b^4$$

$$\sigma_{\max}^{(1)} = \sigma_e = \frac{N}{A} + \frac{M_{h_{\max}}}{I_x} e = -94.66 \text{ [MPa]}$$

$$|\sigma_e| > \sigma_{\text{meg}} \Rightarrow b^* = b$$

6.2 Normálerő ábrázolása

7 Nyírásból adódó csúsztató feszültség

7.1 Függvény

$$V_{\max} = V_x(L + R) = -1.5765 \text{ [kN]}$$

A csúsztató feszültséget a VISA képlettel meg lehet kapni. (Előjellel nem foglalkozunk.)

$$\tau_z(y) = \frac{V_{\max} \cdot S(y)}{I_x \cdot a(y)}$$

7.1.1 Kettébontás

A húsvastagság változásánál felbontjuk a keresztmetszetet.

$$\textcircled{1} \Rightarrow 0 < y < \frac{1}{3}b$$

$$\textcircled{2} \Rightarrow \frac{1}{3}b < y < \frac{1}{2}b$$

$$S_1(y) = A_1(y) \cdot k_1(y)$$

$$S_2(y) = S_1\left(\frac{2}{3}b\right) + A_2(y) \cdot k_2(y)$$

$$\begin{aligned} A_1(y) &= \left[\frac{b}{6} - \left(y - \left[\frac{b}{2} - \frac{b}{6} \right] \right) \right] \cdot 2b \\ &= b^2 - 2by \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} A_2(y) &= 2 \left(\frac{b}{3} \left[\left(\frac{b}{2} - \frac{b}{6} \right) - y \right] \right) \\ &= \frac{2}{9}b^2 - \frac{2}{3}by \end{aligned}$$

$$k_1(y) = \frac{\frac{b}{2} + y}{2} = \frac{1}{4}b + \frac{1}{2}y$$

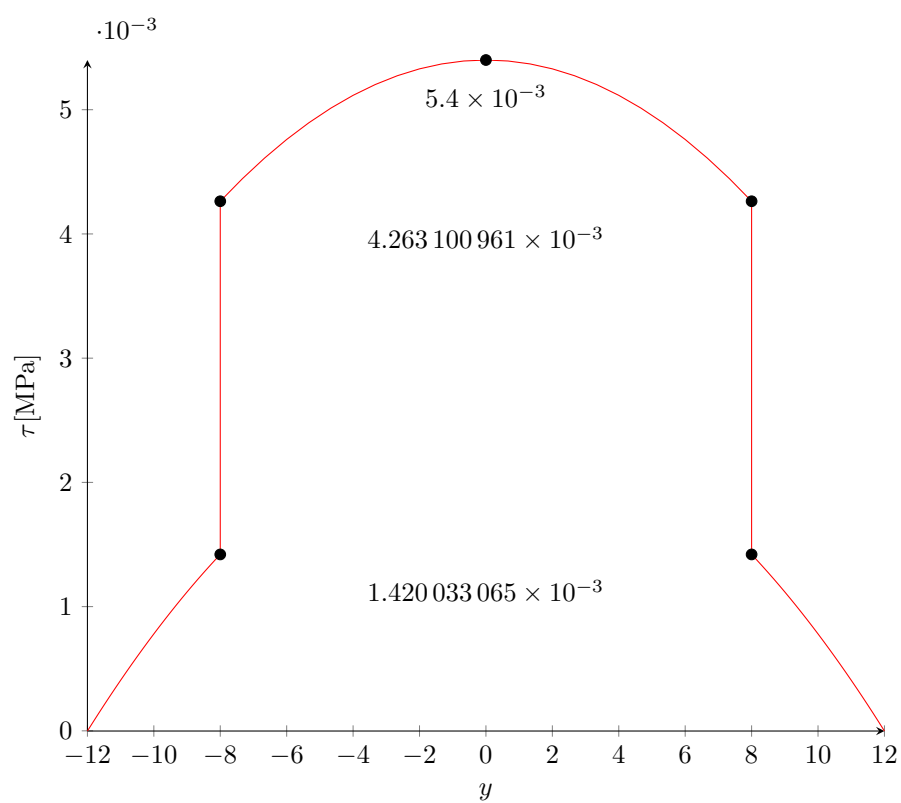
$$k_2(y) = \frac{y + \left(\frac{b}{2} - \frac{b}{6} \right)}{2} = \frac{1}{6}b + \frac{1}{2}y$$

$$\tau_{z_1}(y) = -1.776\,841\,346 \times 10^{-5}y^2 + 2.557\,211\,538 \times 10^{-3}$$

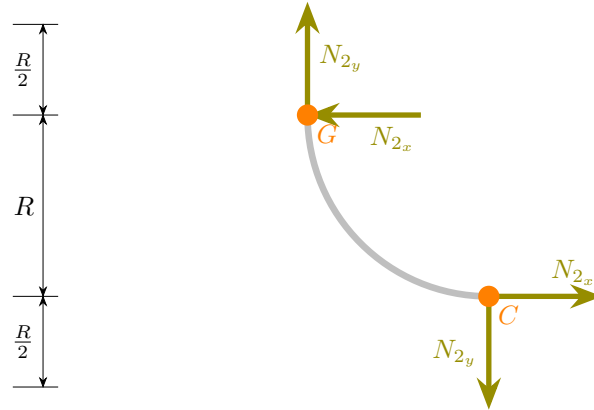
$$\tau_{z_2}(y) = -1.776\,404\,748 \times 10^{-5}y^2 + 5.4 \times 10^{-3}$$

$$\tau_{\max}^{(1)} = \tau_{z_2}(0) = 5.4 \text{ [MPa]}$$

7.2 Ábrázolás

8 2-es rúd igénybevételei

9. ábra: SZTÁ

8.1 Függvények

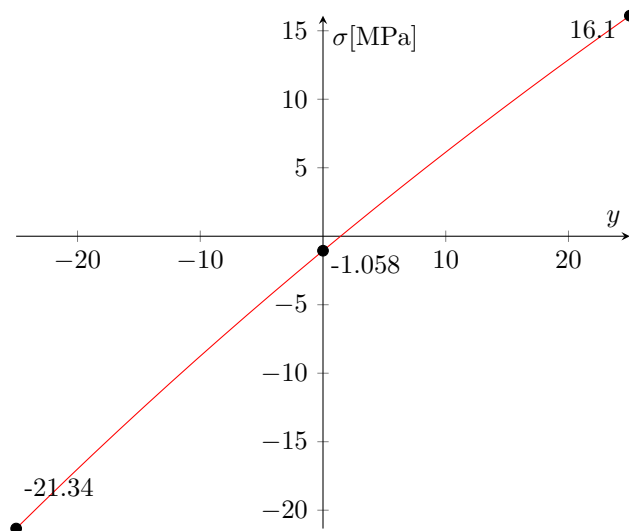
$$\phi = 30^\circ$$

$$\begin{aligned} N(\phi) &= N_{2x} \cdot \cos \phi + N_{2y} \cdot \cos(90^\circ - \phi) \\ &= N_{2x} \cdot \cos \phi + N_{2y} \cdot \sin \phi \\ N(30^\circ) &= -2837.92 \text{ [N]} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} V(\phi) &= -N_{2x} \cdot \sin \phi + N_{2y} \cdot \sin \phi \\ V(30^\circ) &= -760.42 \text{ [N]} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} M_h(\phi) &= N_{2x} \cdot R(1 - \cos \phi) - N_{2y} \cdot R \sin \phi \\ M_h(30^\circ) &= 228\,125.3329 \text{ [Nmm]} \end{aligned}$$

8.2 Normálfeszültség ábrázolása

8.3 Maximális normálfeszültség

$$\frac{R}{d} = 6 \Rightarrow \sigma(y) = \frac{N}{A} + \frac{M_h}{R \cdot A} + \frac{M_h}{I_x} \cdot \frac{R \cdot y}{R + y}$$

$$A = \frac{d^2 \pi}{4} = 625\pi$$

$$I_x = \frac{d^4 \pi}{64} = \frac{390625}{4} \pi$$

$$\sigma\left(\frac{d}{2}\right) = 16.1 \text{ [MPa]}$$

$$\sigma(0) = -1.058 \text{ [MPa]}$$

$$\sigma\left(-\frac{d}{2}\right) = -21.34 \text{ [MPa]}$$

$$\sigma_{K,\max}^{(2)} = \sigma\left(-\frac{d}{2}\right) = -21.34 \text{ [MPa]}$$

9 3-as rúd hajlítása

$$c = 30 \text{ [mm]}$$

9.1 Zérus és y_3 tengely szöge

A főfeszültségekből kitudjuk számolni a keresett szöget.

$$I_{x_3} = \frac{(3c)(2c)^3}{36} = 5.4 \times 10^5 \text{ [mm}^4\text{]}$$

$$I_{y_3} = \frac{(2c)(3c)^3}{36} = 1.215 \times 10^6 \text{ [mm}^4\text{]}$$

$$I_{xy_3} = \frac{(2c)^2(3c)^2}{72} = -4.05 \times 10^5 \text{ [mm}^4\text{]}$$

$$I_{1;2} = \frac{I_{x_3} + I_{y_3}}{2} + \frac{1}{2} \sqrt{(I_{x_3} - I_{y_3})^2 + 4I_{xy_3}^2}$$

$$I_1 = 1\,404\,691.853 \text{ [mm}^4\text{]}$$

$$I_2 = 350\,308.1469 \text{ [mm}^4\text{]}$$

$$\alpha = \arctan \left(\frac{I_{x_3} - I_1}{I_{xy_3}} \right) = 64.9^\circ$$

$$M_h = -F_2 \frac{R}{2} = -0.45 \text{ [kNm]}$$

$$M_{h_\xi} = |M_h| \cdot \cos \alpha = 190\,889.7402 \text{ [Nmm]}$$

$$M_{h_\eta} = |M_h| \cdot \sin \alpha = -407\,505.9596 \text{ [Nmm]}$$

$$\beta = \arctan \left(\frac{M_{h_\eta} \cdot I_1}{M_{h_\xi} \cdot I_2} \right) = -83.3367^\circ$$

$$\beta_0 = \alpha + \beta = -18.437^\circ$$

9.2 Maximális normálfeszültség

$$\xi(x; y) = x \cdot \cos \alpha + y \cdot \sin \alpha$$

$$\eta(x; y) = y \cdot \cos \alpha - x \cdot \sin \alpha$$

$$\sigma(x; y) = \frac{M_{h_\xi}}{I_1} \eta(x; y) - \frac{M_{h_\eta}}{I_2} \xi(x; y)$$

$$\sigma_A = \sigma \left(-c; \frac{4}{3}c \right) = 33.331 \text{ [MPa]}$$

$$\sigma_B = \sigma \left(-c; -\frac{2}{3}c \right) = -33.334 \text{ [MPa]}$$

$$\sigma_C = \sigma \left(2c; -\frac{2}{3}c \right) = 2.520\,804\,29 \times 10^{-3} \text{ [MPa]}$$

$$\sigma_{\text{C,max}}^{(3)} = \sigma_B = -33.334 \text{ [MPa]}$$